

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

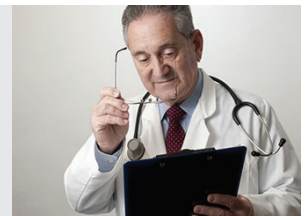
Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי ג' אייר תשע"ח | דף היומי בבלי: זבחים ה.
דף היומי בהלכה: מסעיף ט' עד סעיף י"ב.
מוסר: פרק ח' מ"והנה אספר" עד "וככה ממש".
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ה משנה ד עד משנה ו.

הדף היומי בהלכה

האם מותר לעובדים להחליף תורנות שבת בתורנות של יום אחר?

של שבת תמורת תורנות ביום אחר, ואין בכך איסור 'שכר שבת'.
וטעם הדברים, משום שאיסור שכר שבת אינו אלא ברווח ממוני שנוסף
לאדם כתמורה לפעולה שעשה בשבת, ובנדוננו לא נוסף לאדם ממון תמורת
הפעולה שעשה בשבת.

[שו"ע שז, י, ומשנ"ב מא, ושעה"צ מז; ביאורים ומוספים דרשו, 42]

חכמינו ז"ל אסרו לקבל 'שכר שבת', דהיינו שכר עבור פעולה הנעשית בשבת.
אולם, מותר לאדם לומר לחבירו שמור לי על רכושי בשבת, ואני אשמור על
רכושי. ולמרות שבדיני ממונות בהסכם כזה נחשב כל אחד מהם כשומר בשכר,
אין זה נחשב ל'שכר שבת'.
ובדומה לכך, מותר לעובדים במוסד, בבית חולים וכדומה, להחליף תורנות

הדף היומי בהלכה

באיזו צורה ניתן ללוות מאכלים ומשקאות בשבת?

ובשפה שאין בה הבדל בין הלוואה להשאלה, יאמר: "תן לי", ורשאי להוסיף:
"ואחזור ואתן לך". וכן השואל חפץ מחבירו בשבת, לא יבקש זאת בלשון
הלוואה; ויש שכתב כי בשפה שבה אין הבדל בין הלוואה להשאלה, רשאי
לשאול בלשון השאלה.

[שו"ע שז, יא, ומשנ"ב מב-מד, וביה"ל ד"ה לזמן; ביאורים ומוספים דרשו, 44]

חכמינו ז"ל אמרו: "סתם הלוואה שלוש יום", דהיינו שאין חובה לפורעה
אלא בתום שלוש יום, וחששו חכמים שאם ילווה אדם מחבירו (דברי מאכל
וכדומה) בשבת, ירשום המלווה את ההלוואה בפנקסו, ויעבור על איסור
מלאכת הכותב; ולפיכך תיקנו שהלווה מחבירו בשבת לא יאמר לו "הַלְגֵנִי",
אלא "הַשְׁאִילֵנִי", והשינוי ישמש כתזכורת למלווה שלא לרשום את ההלוואה.

הדף היומי בהלכה

אדם לווה משכנו מיץ ענבים - האם מותר להחזירו בשבת?

כגון מאכל ומשקה, אבל דבר שאין בו צורך לשבת, אסור לפרועו בשבת אף
בלשון החזרה. ובזמננו, שאין מבדילים בלשון המדוברת בין פרעון להחזרה, אין
בכך שינוי ותזכורת למלווה, ואסור לפרוע אף דברים שיש בהם צורך לשבת.
[שו"ע שז, יא, ומשנ"ב מו; ביאורים ומוספים דרשו, 47; וראה שם עוד]

כשם שאין לווים בשבת, כאמור, בלשון הלוואה, כך אין פורעים הלוואה (של
דברי מאכל וכדומה) בשבת בלשון 'פְּרָעוּן'; מחשש שהמלווה ימחק מפנקסו
את רישום ההלוואה; אלא יאמר למלווה שהוא 'מחזיר' לו את מה שלקח ממנו,
והשינוי ישמש כתזכורת למלווה שלא למחוק את ההלוואה.
אולם, לא התירו לפרוע בלשון 'החזרה', אלא בדבר שיש בו צורך לשבת,

יום אחד החליט הילד לקחת לעצמו את המצוה, ומיד בסיום קדושה, כשהרב אלישיב הסתובב כהרגלו לקרב אליו את הסטנדר, הקדימו הילד ודחף אליו את הסטנדר כדי למנוע ממנו את הטרחה

השיעור המיוחד שלימד הגרי"ש אלישיב ב'תפארת בחורים'

ודחף את הסטנדר כדי למנוע ממנו את הטרחה. כך חזר הדבר על עצמו גם למחרת, הנער קירב בזריזות את הסטנדר, והגרי"ש הביץ שהנער החליט לקחת את התפקיד על עצמו.

והנה למחרת, כאשר מיהר הנער אל הסטנדר כדי לקרבו, חש לפתע שהוא קל... הגרי"ש רוקן קודם לכן את התא של הסטנדר מכל הספרים הכבדים. הוא אמנם יצטרך אותם אחר כך, ויהיה עליו לקחת אותם ממקומם, אבל אין הוא רוצה שנער בן שנים עשרה ידחוף בשבילו סטנדר כה כבד. לעצמו הגרי"ש לא דאג, אך את הנער הצעיר אינו רוצה להטרות.

(איש לרעהו)

סיפר הגאון רבי דוד מורגנשטרן: לפני כעשרים שנה התפלל מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ב'תפארת בחורים' הישן במבנה האבן. מקומו במזרח פניו אל המתפללים. מאחורי הכסא היה סטנדר קבוע בקיר, עליו הניח את הסידור בשעת תפילת שמונה עשרה. לפני הכסא היה מונח סטנדר עץ כבד ובו תא לספרים כבדים עוד יותר. כאשר היה מסיים קדושה, היה מסתובב לאחור ומושך אליו את הסטנדר, שהתרחק מעט בשעת תפילת שמו"ע.

אחד מילדי המתפללים, נער כבן שנים עשרה, הבחין שהרב אינו צעיר והסטנדר כה כבד, הוא החליט יום אחד לקחת לעצמו את המצוה, ומיד בסיום קדושה כשהגרי"ש הסתובב כהרגלו לקרב אליו את סטנדר העץ, הוא הקדימו

פניני הפרשה

בסיום הטיש, כשעברו כולם לומר 'גוט שבת' לרבי, היסס היהודי האם לעבור. הוא כלל לא היה בטוח שהרבי יכירו, שהרי קודם המלחמה היה עטור בזקן ובפאות וכאן הופיע בלי כלום... המלחמה היה עטור בזקן ובפאות וכאן הופיע בלי כלום...

תוכחתו האוהבת של האדמו"ר רבי יעקב יוסף מספינקא זצ"ל שהשיבה יהודי לכור מחצבתו

כלל לא היה בטוח שהרבי יכירו, שהרי קודם המלחמה היה עטור בזקן ובפאות וכאן הופיע בלי כלום, ובקושי מצא כיפה לבוא עמה לביהמ"ד. לבסוף החליט שאדרבה, אולי עדיף שהרבי לא יכירו...

אולם כשעבר ליד הרבי, מיד הכירו, ושאלו בשתי מילים: "חיים, היכן הגארטל?..." כשמע היהודי את המילים הללו, וחש את החמימות והאהבה השופעות אליו מהרבי, אשר למרות שהכירו לא העיר לו אלא על הגארטל החסר בלבד... נהפך לבו בקרבו. הוא חזר למוטב, שינה את כל אורחות חייו ושלח את ילדיו לתלמודי תורה, וזכה להקים בית של תורה ויראת שמים.

(ע"פ שיחת כ"ק אדמו"ר מספינקא שליט"א, 'קובץ שיחות קודש' תשנ"ח)

היכח תוכיח את עמיתך (ויקרא י"ז)

היה יהודי מסוים שלפני מלחמת העולם השנייה למד בישיבה אצל האדמו"ר רבי יעקב יוסף מספינקא זצ"ל, ולאחר המלחמה התקלקל, ואף נהיה 'להכעיס' ניק' ר"ל, ולכולם היה ברור ששום אדם לא יצליח להחזירו בתשובה.

כשהרבי מספינקא הגיע לארץ ישראל בפעם הראשונה, בשנת תשי"ד, שמע על כך אותו יהודי ונזכר בימי לימודיו בישיבה ובקשר שהיה לו לבית ספינקא, והחליט להיכנס לטיש. ואכן בא ונכנס לביהמ"ד והתחבא באחת הפינות שלא ירגישו בו.

בסוף, כשכולם עברו לומר 'גוט שבת' לרבי, היסס היהודי האם לעבור. הוא

קנין חכמה - פרקי אבות

הבית, ככל הדירות באותם ימים, הכיל חדר אחד ומטבחון זעיר. לעתים הסבו בו כשמונים איש לארוחה. משפחות שלמות, אנשים נשים וטף, היו שוהים בבית שבועות ארוכים

הכנסת האורחים המופלאה בביתו של הגה"צ רבי זרח ברורמן זצ"ל

לסעודה כדת וכרגיל. ביקשתי מר' זרח לספר לי כיצד צמחה הישועה. "בא ואספר לך דבר פלא", אמר לי. "במוצאי שבת קודש בשווי מתפלת מעריב ליד הכותל המערבי כמנהגי, עברתי ליד שער יפו, והנה שמעתי קוראים בשמי. היה ליל עלטה ולא הבחנתי באדם שקרא לי, כמדומני שאיני מכירו. הוא שאל בשלומי, ואמר לי כלאחר יד: 'יש בידי צרור מעות קטנות שמסרו לי עבורכם'. מסר את הצרור ונבלע בחשכה. "הגעתי לביתי ופתחתי את הצרור, והנה בו שלשה עשר נפוליוני זהב. היתה הרווחה."

"נתקיימה בו", אמר רבי מיכל, "מימרת הגמרא (בבא בתרא טו): כל הרודף אחר הצדקה הקב"ה ממציא לו מעות לעשות בהם צדקה... רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד."

(מוסף שבת קודש פרשת בוא תשמ"ח)

ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים (אבות ה ה)

ירושלים של ימי מלחמת העולם הראשונה היתה מלאה פליטים מרוסיה, חסרי קורת גג ואמצעי מחיה. את שניהם מצאו הפליטים בביתו של הגה"צ רבי זרח ברורמן זצ"ל. הבית, ככל הדירות באותם ימים, הכיל חדר אחד ומטבחון זעיר. לעתים הסבו בו כשמונים איש לארוחה. משפחות שלמות, אנשים נשים וטף, היו שוהים בבית שבועות ארוכים ולא אמר להם אדם צר לי המקום שתלונו פה. הכנסת אורחים זו עלתה בממון, ואת הממון גייס כמובן מאליו רבי זרח. סיפר הגאון רבי מיכל מושקין זצ"ל: "פעם סרתי לביתו של רבי זרח ומצאתיו מיצר. צער של מצוה היה זה, שכן תם הכסף ומיד לאחר השבת יהיה נאלץ לסגור את בית ההארכה מחוסר לחם. צערו נגע ללבי, ומשהבחין בכך מיהר להרגיעני: אל דאגה, ר' מיכל, תשועת ה' כהרף עין.

"לאחר השבת סרתי שוב לביתו, ולתמהוני ראיתי את המוני האנשים מסבים

החתן המודאג התבשר בחלום: מחר תגיע אליך מעטפה עם כסף מחו"ל

השיחה השבועית עם עורך עלון 'לקראת שבת' הרב משה הרמן הסוקר בקצרה את התכנים המיוחדים שיופיעו בעלון השבוע אי"ה

על ראש ישיבה שלא ידע את שם אמו של בחור שביקש להוציא מישיבתו, וכיצד שמע על פריצה לביתו של יהודי המנהל גמ"ח וידע לקבוע בבירור שכספי הגמ"ח לא נגנבו.

עוד פנינו עובדות מגדולי ישראל מובאות בגליון השבוע, ביניהם יריעה נרחבת על מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל - כיצד הגיב כאשר אנשים בירכו עליו ברכת 'שחלק מחכמתו'; המעשה המופלא שחוו מתפללי בית המדרש 'תפארת בחורים', בעיצומו של ראש השנה, המלמד עד היכן מגעת יראת חטאו ודקדוקו בקיום ההלכה; וכיצד נימק את הוראתו לאחד מנכדיו להיכנס ללמוד בישיבת פוניבז', שהייתה אחת משתי הישיבות להן הגה חיבה מיוחדת.

בהקשר לציווי המופיע בראש פרשתנו - 'קדושים תהיו', מוקדשת בגליון יריעה מיוחדת לתיאור מלחמתו של מרן הגר"ש ואזר זצ"ל בפגעי הטכנולוגיה של דורנו, וההתבטאויות הנדירות שנשמעו מפיו לאורך השנים בענין זה.

עוד נקרא בגליון, על החתן המודאג שלא ידע מהיכן ישיג את צרכי חתונתו, וזקן נשוא פנים בישר לו בחלומו כי מחר תגיע אליו מעטפה מחו"ל ובה כל הכסף הדרוש לו. כאשר סיפר זאת לאביו, התפלא לראות כי הוא כלל אינו מתרגש מסיפורו, משום שאותו זקן מופלא מוכר אף לו כבר מימים ימימה... כל זאת, לצד פרפראות, רעיונות והגיים על פרשת השבוע ועניני דיומא, סיפורים ופנינים נפלאים, כמיטב המסורת של גליון 'לקראת שבת מלכתא'.

כמידי שבוע אנו מביאים את השיחה השבועית עם עורך עלון 'לקראת שבת' הרב משה הרמן, המספק לנו סקירה קצרה ותמציתית על התכנים המיוחדים שיראו אור בעז"ה בעלון השבוע

בפרשת השבוע אנו למדים על המצוה לדון לכף זכות - "בצדק תשפט עמיתך". מצוה לא קלה תמיד ליישום, אך במקרים רבים מתברר כי דוקא הלימוד לכף זכות הוא הפירוש הנכון של המציאות. בגליון השבוע מובא סיפורו של יהודי נצרך שחבריו אספו בעבורו כסף לסייע לו בנישואי בתו, ומה מאוד הופתעו לגלות בהזמנה כי החתונה תיערך באולם מפואר במיוחד, שאדם מן השורה לא יכול להרשותו לעצמו. אתם מוזמנים אפוא 'להתאמן' בלימוד זכות על הסיפור הזה, לפני שתקראו בגליון מה אכן עמד מאחורי הענין.

וכפי גודל הקושי בלימוד זכות, כך הוא גודל השכר, הנושא פירות כבר בעולם הזה. כך אירע ליהודי בשם ר' יצחק, שאת סיפורו תקראו בגליון השבוע, שניקה את לבו מכל כעס על חבר שהטיח בו בזיונות, ונושע באופן מידי בענין שהיה זקוק לו.

מצוה מפורסמת נוספת נזכרת בפרשת השבוע - "ואהבת לרעך כמוך". בענין זה מובאות בגליון עובדות מאלפות על רגישתו המיוחדת של הגאון רבי בן ציון אבא שאול ז"ל לצער הזולת, כיצד שם לבו לבכיו של תינוק בתוך המולת שמחה משפחתית, וכיצד החזיר אוטובוס מלא נוסעים בשל פחדו של ילד אחד. עוד בענין זה, נספר בגליון השבוע על תמיהתו של מרן הגרא"ל שטיינמן

פניני הפרשה

ההמשך כמו לקוח מסיפור דמיוני, אך הוא אמת לאמיתה, והופיע בכתב ידו של ר' יצחק במכתב ששלח אל הגר"י זילברשטיין שליט"א. "באותו ערב", הוא כותב, "הגיע הטלפון לו אנו מחכים מזה שנים..."

הרה"ג ר' אשר קובלסקי שליט"א, על כוחו של לימוד לכף זכות

נאה לו לבוא לשלום זכר של ידידי... אתה בוודאי חושב שאינני זוכר שפספסת כבר בשלום זכר של בני הקודם, ואתה לבטח בטוח ששכחתי שלא היית כבר המצוה של יענק'לה שלי אך לפני חצי שנה... אה, עשית עליי חרם?... ר' יצחק החוויר והסמיק חליפות, לעיני כל הקהל 'שפכטל' שכזה, על הבוקר... והוא באמת לא זוכר מה היה בשלום זכר' הקודם ובבר המצוה של יענק'לה... מה שבטוח, שמאוד לא נעים לעמוד במרכז בית הכנסת באמצע תפילת השבת, ולהישטף במקלחת של צוננין מול כל הציבור המביט מופתע והמום: 'נו, ואם לא הגיע לשמחה שלו, לכן מגיעה לו כזו 'מקלחת'? לכן מגיעות לו צעקות כאלה במרכז בית הכנסת?..

הילה של קדושה עוטפת את צפת בלילות שבת, ואווירה חגיגת שוררת בבית הכנסת. עם סיום התפילה וברכות הג'וט שבת' הלבביות הנשמעות בבית הכנסת, הכריז הגבאי כמנהגו מדי פעם: "הרב משה א. מזמין את הציבור ל'שלום זכר' בביתו לרגל הולדת בנו. מזל טוב והרבה נחת!" ואכן, בליל שבת מיהרו רבים מבני הקהילה להגיע לביתו של ר' משה, להתכבד מהמטעמים, ולברך בחביבות וידידות אהבה את אבי הבן. גם ר' יצחק תכנן להגיע, אלא שהסעודה התארכה, ואחר כך התעכב, ולבסוף לא יכול היה לעזוב את הבית בשעה כה מאוחרת... ביום המחר, מגיע ר' יצחק לבית הכנסת, וכבר מתכנן לברך את ידידו ר' משה, כי לא עלה בידו הדבר אמש. אך משהבחין בו ר' משה, פנה אליו בפנים זעופות: "או, הנה האיש החשוב, ר' יצחק, זה שלא

הפקיד סירב בכל תוקף. "גברת, כבר מזמן עברת את מסגרת האשראי שלך. בשום פנים ואופן אין אפשרות שתמשכי עוד כסף". אבל האשה לא ויתרה. "מה כבר ביקשתי? בסך הכל 300 שקל!"

סיפור אמיתי, מתוך גיליון 'פניני עין חמד' פרשת אחרי מות קדושים

ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט יח)

נכמרו רחמיו של המנהל על אותה אשה, והוא אמר: "את צודקת". אבל האשה לא התרצתה. היא קמה ממקומה ויצאה בהפגנתיות מן הבנק אל הרחוב. המנהל שלף שלוש מאות שקלים מארנקו האישי ויצא אחריה, אבל האשה לא הסכימה לקבל. "גברת, קחי בבקשה שלוש מאות שקל!". היא שומעת את דבריו, אולם היא אינה מסתובבת וממשיכה בדרכה במהירות. בליט ברירה לאחר שרדף אחריה מספר דקות והיא המשיכה בסירובה, נאלץ לחזור לבנק.

כאשר נכנס למשרדו, הוא מצא את הסגן שלו יושב ובוכה. "מה קורה כאן היום?", שאל בפליאה, "למה כולם בוכים? זו מחלה מדבקת?". ענה לו הסגן: "תשמע, אני קרוב לגיל חמישים, אבל יש איזו תמונת ילדות שעומדת מול עיניי כבר ארבעים שנה. התמונה הזו רודפת אחרי ואינה עוזבת אותי! הייתי ילד קטן, קרוב לגיל עשר, כשהלכתי עם אמא שלי למכולת. אמא הכניסה לסל כמה מוצרים בסיסיים: לחם, חלב וגבינה, וביקשה מהמוכר, שירשום לה. "המוכר התרגז על אמי ואמר בקול רם: 'מה פתאום לרשום? את חייבת כאן כל כך הרבה כסף! את לא משלמת כבר כל כך הרבה זמן! אני לא מסכים לרשום בשום אופן. תחזירי את המוצרים הללו! אני לא בנק!'. אמא דיברה בעדינות: 'אני אסדר את זה, אבל עכשיו אני במצב קשה! המצב הכלכלי שלנו לא מזהיר! תראה, לא לקחתי שום מותרות, רק לחם ומוצרי חלב.

"המוכר אפילו לא דיבר. הוא חטף לאמא את סל המצרכים והניח אותו על הדלפק. אמא יצאה מהמכולת ופרצה בבכי מר. היא נתנה לי יד ומשכה אותי הביתה. כל הדרך שמעתי אותה בוכה... הסיטואציה הזו עומדת לי חיה מול העיניים כל חי! איני מסוגל לשכוח את התמונה הזו!

"היום כשבאה האשה נזכרתי שבעל המכולת היה אבא שלה. אתה מבין? לבת שלו אין כסף אפילו למוצרי יסוד, רח"ל"..." (מעובד מתוך הספר 'אדרבה')

סיפר הרב יעקב שיש את המעשה הבא, על פי עדותו של תלמיד חכם גדול: נכנסתי לסניף הבנק שלי ברחוב רבי עקיבא, ומיד הרגשתי מתח באוויר. אנשים מסביבי התלחשו ודיברו בסערת רוחות, ומיד הבנתי שהתרחשה כאן איזו דרמה. לפתע הבחין בי מנהל הבנק וסימן לי להיכנס למשרדו, משום שהוא רוצה לשתף אותי בהתרחשות שקרתה זה עתה. וכך הוא סיפר לי:

לפני זמן קצר נכנסה אשה לבנק, היא המתינה לתורה וביקשה מהפקיד למשוך שלוש מאות שקלים מחשבונה. הפקיד בדק את היתרה בחשבון וסירב בכל תוקף ואמר: "גברת, זה לא ייתכן, מזמן כבר עברת את מסגרת האשראי שלך, ובאמת הגיע הזמן שתסדרי את העניין. בשום פנים ואופן אין אפשרות שתמשכי עוד כסף. על הראשונים אנו בוכים. ועתה את מבקשת למשוך עוד?". האשה לא ויתרה והתווכחה: "מה כבר ביקשתי? בסך הכל שלוש מאות שקל! אני מוכרחה אותם בשביל מוצרי יסוד במכולת! אין לי ברירה! אני יודעת שהמצב שלי קשה מאוד, בעזרת ה' זה יסתדר, אבל עכשיו אין לי כלום, ואני מוכרחה את שלוש מאות השקלים הללו!". הפקיד התרגז וגער בה בקול: "הסיפורים הללו אינם מענייני כלל. את נדרשת לסדר את הענין ולהביא את הכסף. כבר שלחנו לך כמה וכמה התראות ואת כלל לא מתייחסת למכתבים! את שלוש מאות השקלים הללו את בוודאי לא תקבלי".

הגערה, שנאמרה בקול רם הגיעה לאוזני האנשים שעמדו וחיכו לתורם. האשה נשברה. היא עזבה את הפקיד, נכנסה לחדרו של המנהל, פרצה בבכי ואמרה: "איני מבינה את הפקיד שלכם! מה כבר ביקשתי? איך מותר לו לשפוך את דמי לפני כל האנשים כאן? ביקשתי בסך הכל שלוש מאות שקל, ולא למותרות אלא בשביל לשלם במכולת! למה הוא צועק עליי לפני כולם?!"

"לידי היה מונח ספר 'חפץ חיים' שעליו פתק עם שמי, ואתה באת, ולנגד עיני המשתאות זרקת את הפתק ולקחת לעצמך את הספר!! ניסיתי ללמד עליך זכות, ולא הצלחתי..."

שיעור מאלף מהחיים על החובה לדון לכף זכות

בְּצֶדֶק תִּשְׁפָּט עַמִּיתְךָ (ויקרא יט טז)

"אתמול ישבתי ללמוד לאחר התפילה, ולידי היה ספר 'חפץ חיים' עם השם שלי בגדול, ואתה באת, ולנגד עיני המשתאות הוצאת את הפתק עם השם שלי...לקחת את הספר לביתך!! ניסיתי ללמד עליך זכות ולא ראיתי שום אור בקצה המנהרה שיתן מענה למעשה הגניבה שנעשה למול עיניי. ולכן החלטתי לפנות אליך ישירות שתסביר לי את פשר הדבר..."

אמרתי לו כשחיוך נשפך על שפתיי: את הספרים הללו אני חילקתי, ואת השם שלך אני כתבתי. ראיתי שכבר עבר שבוע ואף אחד לא בא לקחת את הספר. החלטתי להעביר אותו הלאה לזיכוי הרבים..."

אמר לי אותו אברך: "מהמעשה הזה למדתי את השיעור הגדול ביותר בלימוד לכף זכות. גם אם אתה לא מוצא שום דרך לזכות, דון לכף זכות!

(להתעדן באהבתך)

סיפור שבדידי הוה: פעם חילקתי ספרי 'חפץ חיים' לאנשים שיקבלו על עצמם ללמוד בהם. תליתי מודעה באחת הישיבות, וכל אחד שרצה רשם את שמו. אני לא הכרתי את הבחורים והם לא הכירו אותי. כשנסגרה הרשימה הצלחתי לאתר את כל הנרשמים, חוץ מאחד. לקחתי דף ורשמתי את שמו בגדול והדבקתי על גב הספר, בתקוה שהוא יראה את שמו וייקח.

עבר שבוע, והנה אני מגיע להתפלל באותה ישיבה תפילת שחרית ואני רואה את הספר מונח על השולחן והפתק עם השם עדיין עליו. הוצאתי את הפתק עם השם והשלכתיו לפח, ואת הספר החזרתי לביתי.

למחרת כשבאתי שוב להתפלל באותה ישיבה, עצר אותי אחד האברכים שהיה שם ואמר לי כך: "תראה, אני חייב לשתף אותך בסיפור לא כל כך נעים שקשור אליך..." אמרתי לו בבקשה. והוא פתח ואמר:

כיצד ייתכן שהשומע לשון הרע ייחשב כמספר לשון הרע?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

אותו להמשיך לספר לשון הרע. וכעין זה כתב הגר"ח קניבסקי. לטעם האחרון יש נפקא מינה לדינא: מה הדין במי שאינו מקבל את הדברים בלבו, ורק בפיו מסכים להם? כתב הג"ר ראובן גרוזובסקי (ספר זכרון אבן ציון עמ' תקמג) שעובר בכך איסור [מלבד איסור שמיעת לשון הרע], שהרי בכך שאומר שמקבל את הדברים, הוא מחזק את המספר וגורם לו להמשיך לספר. ובנוסף, אם נמצא עמהם עוד איש אחר, מבואר בספר 'שערי תשובה' שהשומע ומקבל את הדברים נחשב ג"כ כמספר, שהרי בכך שמקבל את הדברים מחזק את אמיתות הסיפור בעיני האחר וגורם לו להאמין ולקבל.

בהלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי ב'חפץ חיים' (הלכות רכילות כלל ה' סעיפים א-ב) מביא רבנו כי עוון המקבל לשון-הרע חמור יותר מהמספר עצמו. בביאורים ומוספים שבמהדורת 'דרשו' מביאים מספר טעמים לכך: המהרש"ל מסביר, שהטעם הוא משום שעל ידי המקבל נגמר הדבר. וכעין זה כתב בספר ארח מישרים (סימן ח' ס"ק כ"ג), שעל ידי קבלת הלשה"ר נעשה הנזק למי שעליו סופרו הדברים, ואילו המספר רק גרם לזה, וראה עוד שם. כמו כן כתב, שעל ידי שהניח למספר לומר את הדברים, ביטל מצוות הוכח תוכיח; ועוד, שהרי ידוע הכלל "לא עכברא גנב אלא חורא גנב", ועל ידי ששומע ממנו, מרגיל

המוסר היומי

מי הם ילדיו של האדם בעולם הבא?

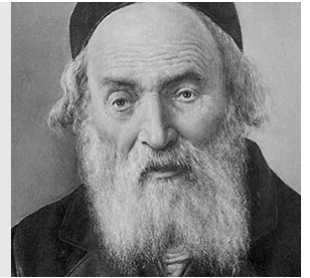
מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

וככה ממש הדבר שייך אצלינו, כי תולדות הנפש הם המעשים טובים, ושמתח האדם בעולם העליון הוא כאשר תמיד מתרועע עם המלאכים שנבראו ממעשיו וחשובים אצלו כבניו, וכולם תשוקתם לעלות עם הנפש למעלה, אותם שעשה שלא לשמה אין בהם כח לעלות, ובכל כרחו יפרדו, ומי יוכל לשער הצער שיהיה לו, כאשר בעל כרחו נפרד מהם לעד ולא יראה אותם לעולם. ולכן, בעודו בחייו יזהר האדם שיהיו תורתו ומעשיו בגדר השלימות, ושהיה כולם מוקפים באוצר של יראת שמים".

[תורת הבית פרק ח, בשינויים]

"אפילו אדם שזוכה אחר פטירתו להגיע למעלה בשמי מרומים למחנה השכינה, כל תורתו ומצוותיו אין להם רשות לעלות לשם, אלא אותן שעשה 'לשמה'. ויתבונן האדם, משל למה הדבר דומה? איש אחד עמד לנסוע לארץ הקודש עם כל בניו, וכאשר קרב אל האניה, אמר לו שר האניה בשם הרופא המיוחד לו שם: "אין לי רשות להוליך כל בנך, כי יש מהם שלא יהיה בכחם לסבול אויר הים, כי המה חלשים מאוד, ואינם רשאים לעולם לנסוע בים, ולכן אתה מוכרח להניחם פה". וכאשר הוכרחו להפרד, מי יוכל לשער גודל הבכיות והצער שהיה אז, בהתבוננם כי הוא איש זקן ולא יחזור עוד לחוץ לארץ, ולא יתראו עוד לעולם.

ה'חפץ חיים' נדהם עד מאוד מהמחזה המביש. הוא עמד לגשת אל היהודי הזולל ולהעיר לו על התנהגותו, אולם בעל האכסניה שהכיר את אורחיו, ניגש אליו מיד ולחש על אזניו דבר מה...

תוכחה מלב אוהב שהשיבה יהודי לכור מחצבתו

של הרב יקר מידי מכדי לזלזלו עד כדי כך? פניו המאירות של החפץ חיים נתהדרו בחיוך שליו ואמר למארחו ברוע: 'אל תדאג, אני כבר אדע איך לפנות אליו, ובעזרה"ת מקווה אני כי תצמח מזה רק טובה!'

נגש החפץ חיים אל הגברתן, הושיט לו יד, וברכו בניעמות ובידידות 'שלום עליכם', לא המתין החפץ חיים לתגובתו, ותיכף המשיך לדבר אל לבו בעדיניות ובשלווה, 'שמעתי עליך דברים נשגבים, שבתור ילד קטן נחטפת עם ילדים אחרים, נסחבת לסיביר הרחוקה, גדלת בין גויים, לא זכית ללמוד אפי' אות אחת מתורתינו הקדושה, עברת ממש את הגיהנום בעולם הזה! שמעתי גם כי לא פעם ניסו הרשעים להעבירך על דתך, הם אלצו אותך לאכול בשר 'דבר אחר' ושאר נבילות וטריפות, ועם כל זאת נשארתי יהודי, לא השתמדת!!', אשריך ואשרי חלקך!! מאושר הייתי אם היו לי את הזכויות שלך, הרי הייתי בן עולם הבא כמוןך בדיוק! מקומך בעולם האמת יהיה בין הצדיקים וגאוני העולם, וכי דבר קל הוא בעיניך מסירות נפש שכזו?! לסבול יסורים כאלו למען היהדות ולמען כבוד שמים שנים כה רבות ורצופות?! נסיוןך גדול יותר מחנניה מישאל ועזריה: דמעות נראו בזויות עיני החייל הניקולאיבי לשעבר, דבריו הרציניים של החפץ חיים, בלבביות ובחמימות שכזו, הצליחו לחלחל ללב האבן שלו, הם זרמו ממעיין חי וטהור, והם ליטפו והחיו את נשמתו האומללה והמיוסרת. משנודע לו מיהו אותו מוכיח, פרץ בבכי עז ומיד החל לנשק את החפץ חיים, והחפץ חיים המשיך לדבר אליו: 'אדם שכמותך שזכה להיחשב בין קדושים שמוסרים את נפשם על קדושת השם, לו קבלת על עצמך לחיות את שארית חייך כיהודי כשר, לא היה מאושר כמוןך בעולם!'

מאז לא עזב אותו יהודי את החפץ חיים, נפשו נקשרה בנפשו, הוא שב בתשובה שלמה, ונהפך לצדיק גמור.

הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא (ויקרא י"ז)

סיפור מפליא על ה'חפץ חיים' המבאר יותר מכל ביאור אחר את משמעות הפסוק: 'הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא':

בתקופה שבה היה נודד החפץ חיים למכור את ספריו, נקלע פעם לאכסניה בוילנא, באכסניה פגש ביהודי חסון ומגושם שהתנהגותו – בלשון המעטה – לא היתה סמל ודוגמא להיותו בן לעם היהודי, הוא התיישב ליד השולחן בפרעות ופקד על המשרתת שתגיש לו תיכף ומיד נתח אווז צלוי וכוס משקה חריף. מיד כאשר הגיעו המאכל והמשקה אל השולחן, חטף את נתח האווז ברעוותנות גסה, ולגם את המשקה כאחת אל תוך פיו, וכל זה בלי ברכה ראשונה ובוודאי אף בלא ברכה אחרונה. גם התייחסותו אל המשרתת כל העת היתה פוגענית ובלתי הוגנת.

החפץ חיים עמד בפניה אחרת של חדר האוכל, כשהוא נדהם ממש מהמחזה המביש, ועמד לעשות ניסיון לגשת אל היהודי הזולל ולהעיר לו על התנהגותו הקלה והבזויה.

בעל האכסניה שהכיר את אורחיו, נגש מיד אל החפץ חיים ולחש על אזניו דבר מה, כדי למנוע אותו מלהוכיח את היהודי הלז, משום שחשש לכבודו של החפץ חיים, כי מדובר היה בחייל ניקולאיבי לשעבר, שבוודאי יחרף ויגדף את החפץ חיים על דבריו, או אפילו חלילה ירים עליו את ידו.

וכה אמר בעל הבית לחפץ חיים באזנו: 'אנא, רבי, הנח לו, אין עם מי לדבר, לא לחינם הוא כה מגושם, כשהיה בן שבע נחטף יחד עם ילדים אחרים למחנות בסיביר, וכך גדל בין איכרי המקום עד גיל שמונה עשרה, לאחר מכן עבד את ניקולאי עשרים וחמש שנה, וכי לפלא בעיני הרב התנהגותו המגושמת, הרי לא היו לו רבנים שילמדו אותו התנהגות ראויה יותר, קרוב לארבעים שנה שאינו טעם טעמה של תורה ויהדות, לא עמוד, לא דף, ואף לא אות, רוב הזמן אפי' לא ראה פנים יהודיות, הצעתי לכבוד הרב שלא ינסה כלל לדבר איתו, כבודו